

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Сумський державний університет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії

20 24 р.

ПРОГРАМА

**вступного іспиту під час вступу на навчання
для здобуття ступеня «доктор філософії»
зі спеціальності 035 Філологія**

1. Загальні положення

Фахове вступне випробування підготовки докторів філософії під час прийому на освітньо-професійну програму «Германські мови та літератури (переклад включно)» з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія проводиться з метою визначення рівня профільних знань, умінь та навичок вступників для здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю.

Фахові вступні випробування включають іспит, який проводиться протягом 80 хв. (60 хв. надається на письмову підготовку до усної відповіді та 20 хв. на усну відповідь) з розділів «лексикологія сучасної англійської/німецької мови», «теоретична граматики сучасної англійської/німецької мови», «теоретична фонетика сучасної англійської/німецької мови» та «стилістика сучасної англійської/німецької мови».

2. Типові питання з розділів, що виносяться на вступний іспит

Вступник до аспірантури повинен уміти ясно та лінгвістично коректно висвітлити основні етапи розвитку таких напрямів лінгвістичної науки, як семантика, прагматика і когнітивна лінгвістика, викласти теорії, що склалися

усередині цих напрямів. Майбутній аспірант повинен уміти зіставити позиції різних дослідників, виявити конкретний внесок найавторитетніших науковців у розроблення основних питань і проблем теоретичної граматики, фонетики, лексикології та стилістики. Необхідно продемонструвати уміння ясно й логічно будувати свою відповідь, ґрунтуючись на письмових тезах, оперативно відповідати на запитання, що задаються в процесі іспиту.

Кожне завдання припускає розгорнуту відповідь з теоретичної проблеми: виклад змісту запитання в усіх його аспектах, із зазначенням проблемного характеру питання загалом та в кожній його частині; формулювання й оцінювання наявних у літературі поглядів з цього питання.

У процесі виконання завдань необхідно надати повну, правильну відповідь. Відповіді повинні бути подані у вигляді грамотно викладеного, зв'язного тексту, що дозволяє простежити логіку міркувань, які є підґрунтям зроблених висновків.

Зміст основних тем

Лексикологія сучасної англійської/німецької мови

1. Споконвічні слова, їхні типи та характерні властивості в англійській/німецькій мові.
2. Запозичені слова, їхні типи, критерії запозичення в англійській/німецькій мові.
3. Лексична асиміляція, її типи.
4. Лексична деривація в англійській/німецькій мові (семантична, словотвірна).
5. Особливості словоскладання в англійській/німецькій мові.
6. Лексичне значення та його типи.
7. Основні напрями зміни значення в англійській/німецькій мові. Полісемія.
8. Синоніми. Типологія та характерні властивості в англійській/німецькій мові.
9. Антоніми. Типологія та характерні властивості антонімів у сучасній англійській/німецькій мові.
10. Омоніми в англійській/німецькій мові. Типологія та характерні властивості.

Теоретична граматики сучасної англійської/німецької мови

1. Частини мови і принципи їхнього виділення. Частиномовна система сучасної англійської/німецької мови.
2. Методи дослідження граматичних явищ у германістиці.
3. Частиномовні характеристики іменників сучасної англійської/німецької мови.
4. Частиномовні характеристики прикметників сучасної англійської/німецької мови.
5. Морфологічні категорії дієслова в сучасній англійській/німецькій мові.
6. Нефінітні дієслова в сучасній англійській/німецькій мові.

7. Службові частини мови в сучасній англійській/німецькій мові.
8. Речення як одиниця комунікації. Структурна класифікація речень сучасної англійської/німецької мови.
9. Конституенти простого речення сучасної англійської/німецької мови.
10. Прагматика речення в сучасній англійській/німецькій мові.

Стилістика сучасної англійської/німецької мови

1. Предмет стилістики англійської/німецької мови.
2. Поняття функціонального стилю та жанру. Типологія функціональних стилів та жанрів.
3. Класифікація функціональних стилів англійської/німецької мови.
4. Поняття експресивних засобів та стилістичних прийомів. Тропи. Фігури мови.
5. Сильова диференціація лексичних одиниць англійської/німецької мови.
6. Графічні стилістичні ресурси сучасної англійської/німецької мови.
7. Фонетичні стилістичні ресурси сучасної англійської/німецької мови.
8. Лексико-семантичні стилістичні ресурси сучасної англійської/німецької мови
9. Морфологічні стилістичні ресурси сучасної англійської/німецької мови.
10. Синтаксичні стилістичні ресурси сучасної англійської/німецької мови.

3. Структура екзаменаційних завдань

Іспит включає **чотири запитання**: 1) з лексикології сучасної англійської/німецької мови; 2) з теоретичної граматики сучасної англійської/німецької мови; 3) зі стилістики сучасної англійської/німецької мови; 4) бесіда за темою запланованого наукового дослідження. Під час відповіді на запитання вступники повинні продемонструвати знання спеціальної літератури (див. список обов'язкової і додаткової літератури), уміння критично осмислити наявні погляди й чітко та аргументовано сформулювати власну позицію. Необхідне знання і правильне використання фахової термінології, володіння методами лінгвістичного аналізу, уміння ілюструвати теоретичні положення прикладами з англійської/німецької мови.

4. Критерії оцінювання відповідей

Усний контроль письмової відповіді на запитання за екзаменаційним білетом проводиться за ступенем її повноти та правильності. Ураховуються такі критерії:

- характеристики відповіді: елементарна, фрагментарна, повна, логічна, доказова, обґрунтована, творча;

- якість знань: правильність, повнота, осмисленість, глибина, системність, узагальненість;
- рівень володіння дослідницькими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки;
- досвід творчої діяльності: вміння виявляти проблеми, формулювати гіпотези та логіку їхньої перевірки, обґрунтовувати висновки.

Кожна відповідь вступника оцінюється за 12-бальною шкалою, відповідно до критеріїв оцінювання (таблиця 1). Загальна оцінка за іспит зі спеціальності розраховується як середнє арифметичне всіх оцінок за кожне поставлене запитання.

Отримані бали за іспит переводяться в 200 бальну шкалу відповідно до таблиці 2.

Вступники, які набрали менше 100 балів, до подальшої участі у конкурсному відборі не допускаються, і за результатами іспиту їм виставляється «не зараховано».

Таблиця 1 – Критерії оцінювання відповіді з загальнотеоретичних питань білету за 12-бальною шкалою

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень абітурієнта
Початковий	1	Незнання матеріалу, неправильні відповіді на основні запитання, невміння орієнтуватися під час відповідей на додаткові запитання, незнання основних фундаментальних положень лінгвістики, теорії германських мов.
	2	Слабкі знання лінгвістичного матеріалу, уміння надавати загалом неправильні відповіді з порушенням послідовності викладення матеріалу, невміння застосовувати теоретичні знання під час відповідей на додаткові запитання; серйозні помилки в характеристиці лінгвістичних явищ, фактів.
	3	Загалом слабкі знання лінгвістичного матеріалу, уміння надавати неточні або мало аргументовані відповіді з порушенням послідовності викладення матеріалу, невміння застосовувати теоретичні знання під час відповідей на додаткові запитання; помилки в характеристиці лінгвістичних явищ, фактів.
Середній	4	Фрагментарні знання лінгвістичного матеріалу, низький рівень володіння категорійно-поняттєвим апаратом філології; уміння надавати мало аргументовані відповіді, слабе застосування знань з теорії германських мов під час

		відповідей на додаткові запитання; часткове знання літературних джерел.
	5	Низькі знання лінгвістичного матеріалу, низький рівень володіння категорійно-поняттєвим апаратом філології; уміння надавати мало аргументовані відповіді, слабке застосування знань з теорії германських мов під час відповідей на додаткові запитання; часткове знання літературних джерел.
	6	Посередні знання лінгвістичного матеріалу, посередній рівень володіння категорійно-поняттєвим апаратом філології; уміння надавати мало аргументовані відповіді, слабке застосування знань з теорії германських мов під час відповідей на додаткові запитання; посереднє знання літературних джерел.
Достатній	7	Достатні знання лінгвістичного матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання, які, утім, містять певні неточності; достатнє володіння понятійним апаратом; достатнє знання літературних джерел; уміння застосовувати знання з теорії германських мов під час відповідей на запитання.
	8	Міцні знання лінгвістичного матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання, які, утім, містять незначні неточності; достатнє володіння понятійним апаратом; достатнє знання літературних джерел; уміння застосовувати знання з теорії германських мов під час відповідей на запитання.
	9	Грунтовні знання лінгвістичного матеріалу, системне бачення шляхів розв'язання актуальних проблем філології, аргументовані відповіді на запитання. Уміння надавати майже повні відповіді, вичерпні та аргументовані, демонструвати належний рівень володіння першоджерелами та знаннями з кожного екзаменаційного запитання.
Високий	10	Знання, уміння й навички повністю відповідають вимогам програми: всебічні знання основних концепцій, теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових філологічних учень, включно з ґрунтовними знаннями першоджерел; уміння аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку і розвитку, чітко і лаконічно, логічно та послідовно відповідати на поставлені запитання. Відповіді на всі запитання білета характеризуються повнотою та вичерпністю.
	11	Глибокі знання основних концепцій, теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану

		наукових філологічних учень, включно з ґрунтовними знаннями першоджерел; уміння аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку і розвитку, чітко і лаконічно, логічно та послідовно відповідати на поставлені запитання. Відповіді на всі запитання білета характеризуються повнотою, вичерпністю та обґрунтованістю.
	12	Бездоганні знання основних концепцій, теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових філологічних учень, включно з бездоганними знаннями першоджерел; уміння аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку і розвитку, чітко і лаконічно, логічно та послідовно відповідати на поставлені запитання. Відповіді на всі запитання білета характеризуються вичерпністю, обґрунтованістю та бездоганністю.

Таблиця 2 – Переведення результатів іспиту, оціненого за 12-бальною шкалою, в шкалу 100-200

1	не склав	2,9	109	4,8	128	6,7	147	8,6	166	10,5	185	
1,1		3	110	4,9	129	6,8	148	8,7	167	10,6	186	
1,2		3,1	111	5	130	6,9	149	8,8	168	10,7	187	
1,3		3,2	112	5,1	131	7	150	8,9	169	10,8	188	
1,4		3,3	113	5,2	132	7,1	151	9	170	10,9	189	
1,5		3,4	114	5,3	133	7,2	152	9,1	171	11	190	
1,6		3,5	115	5,4	134	7,3	153	9,2	172	11,1	191	
1,7		3,6	116	5,5	135	7,4	154	9,3	173	11,2	192	
1,8		3,7	117	5,6	136	7,5	155	9,4	174	11,3	193	
1,9		3,8	118	5,7	137	7,6	156	9,5	175	11,4	194	
2		100	3,9	119	5,8	138	7,7	157	9,6	176	11,5	195
2,1		101	4,0	120	5,9	139	7,8	158	9,7	177	11,6	196
2,2		102	4,1	121	6	140	7,9	159	9,8	178	11,7	197
2,3		103	4,2	122	6,1	141	8	160	9,9	179	11,8	198
2,4		104	4,3	123	6,2	142	8,1	161	10	180	11,9	199
2,5		105	4,4	124	6,3	143	8,2	162	10,1	181	12	200
2,6		106	4,5	125	6,4	144	8,3	163	10,2	182		
2,7		107	4,6	126	6,5	145	8,4	164	10,3	183		
2,8		108	4,7	127	6,6	146	8,5	165	10,4	184		

5. Список рекомендованої літератури

Лексикологія:

Базова

1. Марчишина А. А., Петрова Т. М. English Lexicology: theory and practice: навчально-методичний посібник з лексикології англійської мови. 2-е вид., доп. і перероб. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2020. 79 с.
2. Донець С. М., Ель Кассем О. В. English Lexicology: навчальний посібник. – Харків : УкрДУЗТ, 2022. 147 с.
3. Король А. А. Lexikologie der deutschen Sprache: Lehrbuch: Навчальний посібник для студ. ф-ту іноземних мов. – Чернівці : Книги – ХХІ, 2017. 112 с.

Допоміжна

4. Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов : посіб. для перекладацьких від-нь вузів. – Вінниця : Нова книга, 2008. – 246 с.
5. Гороть Є. І., Малімон Л. К. Fundamentals of Modern English Lexicology. Луцьк: Вежа-Друк, 2017. 268 с.
6. Chulanova G.V.. Methodological instructions on Lexicology: for the students of the speciality "philology" of the full-time course of study. Part 1. Sumy : Sumy State University, 2013. – 59 p.
7. Chulanova G.V.. Methodological instructions on Lexicology: for the students of the speciality "philology" of the full-time course of study. Part 2. Sumy : Sumy State University, 2013. – 71 p.
8. Гінка Б.І. Лексикологія німецької мови: лекції та семінари : навч. посібн. : вид. 4-те, переробл. і доп.. Тернопіль: Навчальна книга: Богдан, 2015. 420 с.

Теоретична граматики

Базова

9. Голик С. В. Теоретична граматики сучасної англійської мови. Морфологія. Синтаксис : мод. контр. роб. та підсумкові тест. завд.; навч.-метод. посібник для студ. факультету іноз. філ. Ужгород, 2021. 88 с.
10. Baranova S. V. An Outline of English Morphology : lecture notes for students of specialty 035 "Philology" of full-time course of study. Sumy : Sumy State University, 2017. 65 p.
11. Morozova I.V. Notes on the Theory of English Grammar. Notes of Lectures. 2020. 160 с.

Допоміжна

12. Барановська Т. В. Граматики англійської мови. Збірник вправ : навчальний посібник. Київ : Логос, 2016. 350 с.
13. Vocharova M. V. Theoretical English Grammar. Part. 1: Morphology. – Изд-во Воронежского госуниверситета, 2007. 47 с.
14. Valeika L., Buitkiene J. An Introductory Course in Theoretical English Grammar. Vilnius, 2003. 136 p.
15. Helbig G., Buscha J. Grammatik der deutschen Sprache. Ein Handbuch für den Ausländerunterricht. 2001. 140 с.

*Стилістика**Базова*

16. Альбота С.М., Карп М.А. Стилістика сучасної англійської мови: English Stylistics. Видавництво: Львівська політехніка, 2021. 304 с.
17. Бахов І.С. Порівняльна стилістика англійської та української мов: методичні рекомендації. Київ: МАУП, 2018. 22 с.
18. Yemets O.V. English Stylistics: Interpretation and Translation Aspects. Хмельницький: ХНУ, 2014. 70 с.

Допоміжна

19. Л.Є. Красовицька, В.А. Борисов. A Manual of English Stylistics : навч. посіб. зі стилістики англ. мови для студ. укр. мовно-літ. ф-ту імені Г. Ф. Квітки-Основ'яненка. Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків: ХНПУ, 2017. 117 с.
20. Сотникова С. І. Конспект лекцій з курсу стилістики німецької мови. Харків, 2002. 56 с.
21. Birch David and O'Toole Michael. The Functions of Style. London, 1987. 350 p.
22. Freeman Donald. Essays in Modern Stylistics. L., 1981. 220 p.
23. Лук'янченко І. О. Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Стилістика (основна іноземна мова)» (для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спец. 014 Середня освіта. Мова і література (англійська)). Університет Ушинського. Одеса, 2020. 121 с.

Схвалено на засіданні приймальної комісії
 Протокол № 11 від 08.04.2024 р.

Відповідальний секретар
 приймальної комісії

Голова предметної комісії

 (підпис)

 (підпис)

Рой І.О.

 (прізвище, ініціали)

Маценко П.В.

 (прізвище, ініціали)

Зразок екзаменаційного завдання

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії

_____ 20__ р.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНЕ ЗАВДАННЯ

вступного іспиту під час вступу на навчання

для здобуття ступеня «доктор філософії»

зі спеціальності 035 Філологія

Варіант № Зразок

1. Надати визначення поняття «антонім». Типологізувати антоніми та окреслити їхні характерні властивості в сучасній англійській/німецькій мові.
2. Розкрити частиномовні характеристики прикметників сучасної англійської/німецької мови.
3. З'ясувати стильову диференціацію лексичних одиниць англійської/німецької мови.
4. Бесіда за темою запланованого наукового дослідження.

Голова предметної комісії

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ініціали)